

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 37.018.43:004-028.31:376.1

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14396172>

Роль цифрових наративів у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти в умовах інклюзивного навчання

Цуркан Ігор Миколайович,

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри соціальних технологій

Вінницького соціально-економічного інституту ВНЗ “Відкритий
міжнародний університет розвитку людини “Україна”, 21036, м. Вінниця,

вул. Дмитра Майбороди 6, Україна, kherson@ukr.net

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8200-5299>

Макаренко Світлана Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, в. о. зав. кафедри дошкільної освіти

Маріупольського державного університету, 03037, м. Київ,

вул. Преображенська 6, Україна, msi.osv@gmail.com, ORCID

<https://orcid.org/0000-0001-8933-9681>

Бровченко Анастасія Камілівна,

кандидат психологічних наук, доцент, старший викладач кафедри

спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти Комunalного
закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної

ради, 61001, м. Харків, пров. Руставелі 7, Україна,

brovch.anastasiia@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2208-296X>

Прийнято: 24.11.2024 | Опубліковано: 11.12.2024

***Анотація:** Мета статті – дослідити, як цифрові наративи сприяють формуванню соціальних навичок здобувачів освіти в умовах інклюзивного навчання. Особлива увага приділяється їхньому впливу на розвиток комунікативної компетентності, соціальної адаптації та інтеграції в освітнє середовище. Цифрові наративи аналізуються як інструмент для забезпечення рівноправної участі здобувачів освіти з різними освітніми потребами, використовуючи сучасні освітні технології. **Методи.** У дослідженні використовується теоретичний аналіз літератури з інклюзивної педагогіки, цифрової взаємодії та освітніх технологій, а також методи узагальнення та систематизації. У **результатах** визначено, що цифрові наративи є ефективним інструментом формування соціальних навичок здобувачів освіти в умовах інклюзивного навчання. Вони сприяють створенню сприятливого середовища для розвитку комунікативної компетентності, допомагають здобувачам освіти взаємодіяти та обмінюватися ідеями, ураховуючи їхні індивідуальні особливості. Використання цифрових наративів також сприяє подоланню бар'єрів у спілкуванні та соціальній адаптації, допомагаючи здобувачам освіти з особливими освітніми потребами включитися в колективні освітні процеси. Цифрова взаємодія через спеціалізовані платформи стимулює розвиток навичок співпраці, емпатії та толерантності. **Висновки.** Цифрові наративи відіграють важливу роль у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти в інклюзивному середовищі, оскільки сприяють розвитку комунікативної компетентності та соціальної адаптації. Інклюзивна педагогіка в поєднанні з освітніми технологіями дозволяє створювати інноваційні методики навчання, які враховують потреби всіх учасників освітнього процесу. Подальше впровадження цифрових наративів у педагогічну практику може забезпечити ефективніше*

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

навчання та підготовку здобувачів освіти до соціальної адаптації в сучасному суспільстві.

Ключові слова: цифрова взаємодія, соціальна адаптація, інклюзивна педагогіка, освітні технології, комунікативна компетентність.

The Role of Digital Narratives in Shaping Students' Social Skills in an Inclusive Education Environment

Ihor Tsurkan,

Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Social Technologies of the Vinnytsia Socio-Economic Institute of the Open International University of Human Development "Ukraine"
21036, Vinnytsia, st. Dmytra Mayborody 6, Ukraine,
kherson@ukr.net, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8200-5299>

Svitlana Makarenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Acting Head of the Department of Preschool Education of the Mariupol State University,
03037, Kyiv, st. Preobrazhenska 6, Ukraine,
msi.osv@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8933-9681>

Anastasiia Brovchenko,

PhD in Psychology, Associate Professor, Senior Lecturer of the Department of Special Pedagogy and Psychology and Inclusive Education of the Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy" of the Kharkiv Regional Council, 61001, Kharkiv, lane Rustaveli 7, Ukraine,
brovch.anastasiia@gmail.com, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2208-296X>

Abstract: *The study aims to explore how digital narratives contribute to the development of social skills among learners in inclusive education settings. Particular attention is given to their impact on the development of communicative competence, social adaptation, and integration into the educational environment. Digital narratives are analyzed as tools to ensure equal participation of learners with diverse educational needs, employing modern educational technologies.*

Methods: *The study uses theoretical analysis of the literature on inclusive pedagogy, digital interaction, and educational technologies, as well as methods of generalization and systematization.*

Results: *It has been established that digital narratives are an effective tool for developing social skills in learners within inclusive education settings. They foster a favorable environment for enhancing communicative competence, help students interact and exchange ideas while considering individual characteristics, and assist in overcoming communication and social adaptation barriers. Digital interactions through specialized platforms encourage the development of collaboration, empathy, and tolerance.*

Conclusions: *digital narratives play a crucial role in fostering social skills in learners in inclusive environments, promoting communicative competence and social adaptation. Inclusive pedagogy combined with educational technologies allows for the creation of innovative teaching methodologies that cater to the needs of all participants in the educational process. Further integration of digital narratives into pedagogical practices can ensure more effective learning and better preparation of students for social integration in modern society.*

Keywords: *digital interaction, social adaptation, inclusive pedagogy, educational technologies, communicative competence.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інклюзивна освіта – основний напрям сучасної педагогіки, спрямований на створення такого освітнього середовища, де кожен здобувач освіти, попри свої фізичні, інтелектуальні чи соціальні особливості, має рівні можливості для навчання й розвитку. Однак одним із найважливіших викликів залишається формування соціальних навичок у здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (далі – ООП), які часто відчують труднощі з адаптацією в колективі та поза його межами.

Цифрові наративи як інструмент сучасних освітніх технологій відкривають нові можливості для розв'язання цієї проблеми. Вони сприяють створенню інтерактивного освітнього середовища, яке враховує індивідуальні особливості здобувачів освіти, забезпечує їхню залученість до процесу навчання та стимулює розвиток комунікативної компетентності. Через використання цифрових історій, симуляцій, інтерактивних ігор або відео вони не лише здобувають знання, але й навчаються працювати в команді, висловлювати свої думки, розуміти та враховувати перспективи інших.

На практиці впровадження цифрових наративів в інклюзивне навчання стикається з низкою проблем, серед яких недостатня підготовка педагогів до роботи з такими технологіями, обмежений доступ до цифрових ресурсів у деяких закладах освіти, а також відсутність системного підходу до інтеграції цифрових наративів в освітні програми. Водночас бракує також єдиних методичних рекомендацій щодо використання цифрових наративів для формування соціальних навичок у межах інклюзивної педагогіки.

Відтак, виникає необхідність у теоретичному та практичному осмисленні ролі цифрових наративів у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти. Це питання має важливе значення для підвищення

ефективності інклюзивного навчання та створення умов для повноцінної соціальної інтеграції дітей з особливими потребами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження у сфері цифровізації та інклюзивної освіти висвітлюють важливість інтеграції інноваційних технологій для підтримки дітей з ООП. Зокрема, О. Чекан з'ясовує роль цифровізації в підтримці інклюзивного середовища для дітей дошкільного віку з аутичними порушеннями, наголошуючи на важливості адаптації освітніх програм в умовах сучасних викликів [1]. О. Семеніхіна та М. Друшляк пропонують типологію цифрових інструментів для інклюзивного навчання, але не деталізують їхню ефективність в різних соціокультурних контекстах [2]. Підхід до цифрової інклюзії, розроблений Г. Давиденко, акцентує на теоретичних аспектах, проте залишається недостатньо висвітленою практична реалізація концепції в реальних умовах [3].

Ю. Косенко зі співавторами демонструють потенціал цифрових технологій у формуванні абстрактних понять у дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, але питання персоналізації таких інструментів для дітей із різними типами порушень потребує подальшого аналізу [4]. Л. Фамілярська, аналізуючи створення відкритого е-середовища для інклюзивного навчання, наголошує на проблемах цифрового розриву та недостатнього фінансування [5]. Водночас роботи В. Хренової, О. Кас'яненко та О. Стоколос-Ворончук висвітлюють вплив інклюзивного навчання на соціально-емоційний розвиток дітей із порушеннями мовлення, але цифрові інструменти, які могли б полегшити їхню інтеграцію в суспільство, розглядаються недостатньо [6].

У контексті медіаосвіти А. Юдько, С. Білецька, А. Ковтун пропонують нові підходи до інформаційної грамотності в інклюзивному просторі, однак їхня адаптація для освітнього середовища, орієнтованого на дітей з

особливими потребами, потребує детальнішого вивчення [7]. В. Пісняк приділяє увагу підготовці майбутніх педагогів до роботи зі здобувачами освіти, які мають обмежені можливості, акцентуючи на цифрових інструментах як ключових для формування компетентностей [8]. Проте потреба у створенні технологій, адаптованих до конкретних категорій здобувачів освіти, залишається важливим викликом. Завершуючи цей огляд, варто згадати дослідження О. Касьянкової та Л. Кравець, О. Бойко, які підкреслюють значення віртуальної взаємодії в інклюзивному середовищі, але технічні аспекти її реалізації потребують глибшого аналізу [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значного масиву наукового доробку, деякі питання потребують більш ґрунтовної наукової уваги. Проблемними аспектами на сьогодні є з'ясування ролі цифрових наративів у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти в умовах інклюзивного навчання, визначення впливу цифрових технологій на соціально-емоційний розвиток дітей з ООП, особливо щодо використання наративів у підтримці соціальних взаємодій. Це дослідження спрямоване на розкриття потенціалу цифрових наративів як інструменту для розвитку соціальних навичок у дітей із різними потребами, що може стати важливим внеском у практику інклюзивної освіти.

Формулювання цілей статті (визначення завдань). Метою роботи є дослідження впливу цифрових наративів на формування соціальних навичок здобувачів освіти в інклюзивному навчанні.

Завданнями дослідження є:

1. З'ясувати роль цифрових наративів у формуванні соціальних навичок у здобувачів освіти в умовах інклюзивного навчання.
2. Визначити специфіку адаптації цифрових наративів до потреб здобувачів освіти з особливостями розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. У ХХІ столітті, попри розвиток технологій, не зменшилася кількість деструктивних форм поведінки. У багатьох регіонах світу тривають військові конфлікти, виникають національні та релігійні суперечності, а також зростає кількість актів насильства, булінгу, кібербулінгу та мобінгу. Ці негативні явища стають серйозною соціальною проблемою. В умовах інклюзивного навчання цифрові наративи можуть стати важливим інструментом у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти, сприяючи розвитку емпатії, толерантності та взаємоповаги, що допомагає знизити рівень агресії та насильства в освітньому середовищі [10, с. 576].

Інклюзивна освіта як етап і компонент соціального цифрового залучення передбачає перехід від орієнтації на дефіцит до акценту на «силі» – унікальних сильних рисах кожної особистості. Цифрові технології в цьому процесі не є самоціллю, але виступають важливим та інтегрованим інструментом. Однак навіть такий потужний і динамічний інструмент є неефективним без нового антропоцентричного підходу, у якому головними цінностями є постійне переживання відданості, гнучкості та емоційності як основних ресурсів для розвитку людини [11, с. 37]

Швидкі зміни в сучасному світі зумовлені розвитком цифрових технологій, які значно трансформували процеси генерування, передачі, зберігання, та аналізу інформації, що перетворило її на один із найважливіших виробничих ресурсів, який відповідає мінливим вимогам бізнесу, сучасного ринку та комунікаційних процесів як у діловій сфері, так і в суспільстві загалом. У зв'язку з цими змінами на початку ХХІ століття постала необхідність визначення нових базових навичок, що мають формуватися у людей упродовж усього життя в умовах глобалізації та переходу до економіки, заснованої на знаннях [2]. У контексті інклюзивного навчання це означає, що

освіта повинна забезпечити рівні можливості для всіх її здобувачів, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби, надаючи їм необхідні інструменти для адаптації до швидко змінюваного світу та розвитку критичних навичок, необхідних для успіху в сучасному суспільстві.

В Україні функціонує система освітніх закладів, що спеціалізуються на корекції мовленнєвих порушень у дітей з ООП, зокрема [1]:

- 1) спеціалізовані дошкільні заклади, спрямовані на виховання та навчання дітей із важкими мовленнєвими вадами;
- 2) інклюзивні та спеціалізовані групи в загальноосвітніх дошкільних закладах, призначені для дітей з ООП, які мають загальний недорозвиток мовлення, фонетико-фонематичні порушення, а також заїкання.

Цифрові наративи в інклюзивному навчанні мають значну роль у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти: вони допомагають створити інклюзивне середовище, у якому здобувачі освіти можуть розвивати комунікативні навички, а також навчатися взаєморозуміння та поваги до інших. Вивчення соціальних ролей через цифрові наративи сприяє розвитку емоційного інтелекту, що є важливим для успішної соціалізації в суспільстві (табл. 1).

Таблиця 1

Значення цифрових наративів для розвитку соціальних навичок у контексті інклюзивного навчання

Фактор	Опис впливу	Приклад використання
Емоційний інтелект	Цифрові наративи допомагають здобувачам освіти	Використання інтерактивних історій

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

	зрозуміти емоції інших, розвиваючи емпатію та самоусвідомлення	для обговорення емоцій персонажів
Комунікативні навички	Цифрові наративи сприяють розвитку вербальної та невербальної комунікації через діалоги, коментарі та обговорення	Обговорення рішень персонажів у віртуальних середовищах, групові проекти
Співпраця та командна робота	Здобувачі освіти навчаються працювати разом для досягнення спільної мети, що є важливим аспектом в освітньому процесі	Виконання групових завдань на цифрових платформах, де необхідно разом розв'язувати завдання
Соціальна інтеграція та адаптація	Цифрові наративи допомагають подолати бар'єри у спілкуванні між здобувачами освіти з різними можливостями, сприяючи їхній інтеграції	Спільне використання віртуальних просторів для обміну досвідом серед здобувачів освіти з різними потребами

Джерело: власна розробка авторів

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Інклюзивна освіта вимагає особливих підходів до створення умов, які сприяють розвитку соціальних навичок здобувачів освіти з різними освітніми потребами. Сучасні цифрові технології – як апаратні, так і програмні засоби – забезпечують можливість створення інтерактивного освітнього простору, що сприяє ефективній соціалізації учасників освітнього процесу [2, с. 67].

Апаратні засоби, такі як Брайлівський дисплей, принтер, альтернативні клавіатури та миша для стопи, дозволяють здобувачам освіти з порушеннями зору чи моторики брати активну участь у навчанні. Наприклад, використання Брайлівських принтерів допомагає створювати адаптовані освітні матеріали, які стають основою для обговорень і групових завдань. Сенсорні екрани й трекболи сприяють створенню інтерактивних історій, де здобувачі освіти можуть вносити власні ідеї, працюючи разом над коміксами або сюжетами коротких відео.

Програмні засоби також відіграють важливу роль у формуванні соціальних навичок. Мовні синтезатори допомагають здобувачам освіти з порушеннями мовлення створювати власні аудіоісторії, що розкривають теми співпраці чи емпатії. Перетворювачі звуку в текст дають змогу учасникам із порушеннями слуху брати участь у групових дискусіях, де сказане іншими автоматично трансформується в повідомлення. Сурдокомунікатори сприяють навчанню мови жестів та моделювання соціальних ситуацій, наприклад, через ігрові тренажери, які навчають розв'язувати конфлікти.

Електронні освітні ресурси та комп'ютерні ігри різного типу створюють інтерактивне середовище, яке сприяє формуванню соціальних навичок. Наприклад, платформи на кшталт «Classcraft» чи «Kahoot!», пропонують інтерактивні квести, де здобувачі освіти працюють у командах, розв'язуючи соціальні проблеми, такі як боротьба з булінгом або прийняття

різноманітності. Гейміфікація дозволяє учасникам освітнього процесу практикувати навички співпраці, подолання викликів та побудови команди.

Цифрові наративи стають універсальним інструментом для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх освітніх потреб. Вони дозволяють занурити учасників у соціальні сценарії та створити умови для рефлексії й обговорення. Наприклад, аудіокниги про етичні дилеми допомагають здобувачам освіти розвивати критичне мислення, обговорюючи дії героїв у групах. Інтерактивні платформи пропонують сценарії, де учасники співпрацюють для досягнення спільної мети, навчаються висловлювати власну думку та знаходити компроміси. Окрім цього, створення спільних відеоісторій із використанням смартфонів та спеціальних застосунків сприяє розвитку комунікативних і творчих навичок, дозволяючи здобувачам освіти моделювати різноманітні соціальні ситуації та вчитися реагувати на них.

Необхідно зазначити, що низка великих корпорацій, таких як Facebook, Google, Microsoft і YouTube, розробили спеціальні застосунки, які дозволяють адаптувати їхні платформи до потреб людей із порушеннями інтелектуального розвитку [4, с. 47]. Однак здебільшого ці інновації орієнтовані на дітей із супутніми порушеннями опорно-рухового апарату. Для них створено такі функції, як «залипання клавіш» (StickKeys), «повторна клавіша» (RepeatKeys), «повільна клавіша» (SlowKeys) тощо.

Значну роль у процесі соціалізації людей із порушеннями інтелектуального розвитку відіграє їхнє усвідомлення ключових понять. Поняття можна розглядати як одну з форм мислення, яка є результатом узагальнення суттєвих характеристик об'єкта реальності. Дослідження освітніх програм і підручників, розроблених для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, демонструє наявність великої кількості понять із високим ступенем узагальнення. Вони вивчаються здобувачами освіти під час

опанування багатьох навчальних дисциплін. Наприклад, такі поняття, як «держава», «економіка», «культура», «релігія», «людство», «соціальна нерівність», розглядаються на заняттях з історії, географії, природознавства, правознавства, музичного мистецтва, соціально-побутового орієнтування тощо.

Використання цифрових технологій у роботі зі здобувачами різних нозологій, зокрема через засоби альтернативної та додаткової комунікації (далі – АДК), має значний вплив на їхній розвиток і соціалізацію [5, с. 154]. Такі технології забезпечують:

1. Навчання глухих дітей спілкуванню з іншими, опанування кількох видів мовлення (усного, письмового, жестового), корекцію вимови, а також соціально-побутове орієнтування. Для цього застосовуються засоби альтернативної комунікації, які компенсують порушення слуху за допомогою звукопідсилювальної апаратури та інших технологій.

2. Відновлення втрачених слухових здібностей та активну мовну практику для дітей із порушенням слуху. Ці засоби сприяють розвитку комунікативних навичок, які є ключовими для успішної соціалізації.

3. Організацію навчання для сліпих дітей та тих, які мають складні дефекти зору, включно з розвитком корекційно-компенсаторних навичок, що дозволяє створити умови для їхньої адаптації в суспільстві та ефективної взаємодії в соціальному середовищі.

4. Розвиток мовленнєвих навичок у дітей із недорозвиненням мовлення або важкими мовленнєвими патологіями. До цієї групи належать діти раннього віку, у яких мовлення розвивається повільніше, а також діти з ураженнями нервової системи чи інтелектуальними порушеннями, які ускладнюють розуміння та використання мови. Для таких дітей додаткові

засоби, як-от комунікатори або електронні книги, сприяють запуску мовлення та подоланню труднощів з артикуляцією, викликаних руховими порушеннями.

5. Підтримку дітей з аутизмом у комунікації. Деякі з них можуть вимовляти окремі слова, але через перевантаження інформацією в у складних ситуаціях не здатні формулювати фрази. У таких випадках комунікатори, які використовують символи або текст, допомагають будувати речення та висловлювати думки.

6. Розвиток пізнавальної активності та корекцію психічного розвитку в дітей із затримкою психічного розвитку. Це дозволяє формувати навички, необхідні для навчання та адаптації в суспільстві.

7. Інтеграцію дітей із розумовою відсталістю в суспільство через соціально-психологічну реабілітацію. Освітній процес для таких дітей організовується за спеціальними програмами, які враховують їхні індивідуальні потреби.

Важливо зазначити, що комунікація з дітьми, які мають обмеження, є специфічним викликом, оскільки вони інакше сприймають і використовують стандартні форми взаємодії. У таких випадках альтернативний та додатковий способи комунікації сприяють висловленню думок і почуттів, допомагаючи дітям долати бар'єри у спілкуванні. Цифрові технології відіграють ключову роль у забезпеченні цього процесу, сприяючи розвитку, адаптації та соціалізації дітей із різними особливостями розвитку.

Основою міжособистісної взаємодії є соціальна комунікація, що базується на процесі спілкування. Вона охоплює широкий спектр навичок, зокрема здатність дитини ставити запитання й відповідати на них, правильно називати предмети та дії, а також розуміти й виконувати інструкції. Відповідно, спілкування є ключовим фактором у формуванні особистості дитини [6, с. 6].

Цифрові наративи відіграють важливу роль у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти в умовах інклюзивного навчання, сприяючи створенню доступного й адаптивного освітнього середовища. Завдяки використанню цифрових технологій здобувачі освіти з різними потребами мають змогу отримувати доступ до спеціально адаптованих навчальних матеріалів, таких як аудіокниги, відео із субтитрами та інші формати, які враховують їхні індивідуальні можливості. Освітні програми розробляються таким чином, щоб забезпечити гнучкість і враховувати різні здібності здобувачів освіти. Це дозволяє кожному навчатися у власному темпі, використовувати інноваційні підходи та отримувати необхідну підтримку.

Використання сучасних цифрових інструментів, зокрема інтерактивних платформ й онлайн-ресурсів, стає невіддільною частиною інклюзивного навчання. Вони сприяють створенню динамічного середовища, де здобувачі освіти активно засвоюють нову інформацію, розвиваючи при цьому свої соціальні навички. Важливо також те, що цифрові наративи допомагають підтримувати та заохочувати різноманітність в освітньому процесі. Освітнє середовище, яке визнає культурні, соціальні та індивідуальні відмінності, сприяє залученню кожного здобувача до активної участі [7, с. 10].

Інклюзивна освіта також створює умови для співпраці та взаємодії між здобувачами освіти, розвиваючи їхні навички командної роботи. Колективні проєкти, дискусії та інші спільні завдання формують у них розуміння важливості співпраці та допомагають розвинути позитивні соціальні навички. Крім того, завдяки цифровим наративам здобувачі освіти мають змогу розвивати критичне мислення та рефлексію, навчаючись аналізувати інформацію, ставити запитання та приймати виважені рішення на основі отриманих знань.

Цифрові інструменти також застосовуються й і для виконання додаткових завдань [8, с. 44]. Ці засоби допомагають здобувачам освіти з ООП компенсувати їхні функціональні обмеження, наприклад, сприяють написанню текстів у разі рухових порушень або забезпечують можливість читання для осіб із вадами зору через аудіокниги та інші форми доступу до інформації. Сучасні технології сприяють подоланню комунікативних бар'єрів для здобувачів освіти з ООП. Для ефективного впровадження цього напрямку необхідне систематичне підвищення професійної компетентності педагогів щодо організації та реалізації інклюзивного навчання. Для підвищення ефективності взаємодії з учнями в умовах інклюзивного навчання доцільно застосовувати різні інструменти онлайн-комунікації, такі як відеоконференції, чати, електронну пошту та тестування. Відеоконференції є найпоширенішим форматом віртуального зв'язку, що дозволяє проводити заняття в режимі реального часу із забезпеченням візуального контакту. Педагоги мають змогу доповнювати заняття наочними матеріалами, сприяючи кращому засвоєнню інформації [9, с. 5].

Чати забезпечують оперативну взаємодію в режимі реального часу. Вони можуть бути текстовими, голосовими або мультимедійними. Текстові чати є зручними для передачі оголошень чи завдань, тоді як голосові підходять для розвитку мовленнєвих навичок, особливо під час вивчення іноземних мов. Електронна пошта залишається універсальним засобом комунікації, який дає змогу обмінюватися текстами, графікою, аудіо- та відеофайлами. Тестування є ефективним інструментом для оцінювання навчальних досягнень. Онлайн-тести допомагають здобувачам освіти самостійно оцінювати свої знання, визначаючи рівень розуміння матеріалу.

Дистанційне навчання сприяє поступовому засвоєнню знань на різних етапах, пропонуючи широкий вибір дисциплін та підходів. У контексті

інклюзивного навчання цифрові інструменти комунікації не лише покращують доступ до освіти, а й допомагають здобувачам формувати соціальні навички через співпрацю, спілкування та взаємодію в онлайн-середовищі.

Розвиток цифрової грамотності є особливо важливим, оскільки він дозволяє здобувачам освіти активно використовувати та розуміти технології. Використання цифрових технологій, таких як комп'ютерне адаптивне тестування, електронні портфоліо, онлайн-платформи для тестування та електронні завдання, є важливим для ефективного навчання та оцінювання в умовах сучасного освітнього середовища [12, с. 13].

Однією з доступних безоплатних платформ для створення інклюзивного освітнього простору є Moodle, що дозволяє розміщувати ресурси на власному сервері. Gnomio, базуючись на хостингу Moodle, дає можливість розробляти персоналізовані освітні сайти з готовими налаштуваннями. Цей ресурс є популярним у світі та дозволяє педагогам створювати онлайн-спільноти з безоплатними субдоменами. Gnomio підтримує 26 мов, зокрема й українську, що є корисним у роботі зі здобувачами освіти молодшого віку. Платформа має зручний інтерфейс та модульну структуру, що легко модифікується. Вона підтримує різноманітні формати курсів, такі як календар, форум та тема, а також надає можливість додаткової безпеки через використання кодів доступу. Gnomio сприяє організації синхронних та асинхронних освітніх заходів, включаючи вебінари, відеоконференції, чати, відео та інтерактивні вправи, що сприяє розвитку самостійної роботи здобувачів освіти [13, с. 101].

Платформа інтегрується з Google Apps і різними інструментами для перевірки плагіату. Вона також має численні модулі для відкритих курсів, такі як чат, опитування, форуми, тести та вікі-сторінки. Звіти про виконання завдань та моніторинг часу, проведеного на ресурсі, дозволяють відстежувати

динаміку навчання. Опція email-розсилки новин та оцінок є корисною для команд психолого-педагогічного супроводу та використовується під час заповнення інформаційних звітів.

Інклюзивне навчання відіграє ключову роль у трансформації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами. Упровадження інклюзивної освіти сприяє збільшенню кількості здобувачів освіти з комплексними порушеннями, які отримують необхідну підтримку в освітньому середовищі. У цьому контексті спеціальні освітні заклади повинні функціонувати як багатопрофільні центри, що забезпечують не лише освітні послуги, але й корекційно-реабілітаційну допомогу, спрямовану на максимальну інтеграцію таких дітей у суспільство [14, с. 862].

Створення позитивного середовища в закладі освіти має важливе значення для соціалізації його здобувачів, особливо в контексті інклюзивного навчання. Інтеграція фізичної активності та психоемоційної підтримки в освітній процес сприяє розвитку соціальних навичок і зниженню рівня стресу у здобувачів освіти з особливими потребами. Такий підхід забезпечує формування комфортної атмосфери для навчання та ефективної взаємодії в різноманітних освітніх групах [15, с. 978].

Висновки. Отже, результати здійсненого нами дослідження демонструють необхідність інтеграції інноваційних технологій для підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Цифрові наративи відіграють важливу роль у формуванні соціальних навичок здобувачів освіти, сприяючи розвитку емпатії, толерантності та взаємоповаги в інклюзивному освітньому середовищі. Однак є потреба в додаткових дослідженнях щодо персоналізації цифрових інструментів для різних категорій здобувачів освіти з ООП, а також у вдосконаленні технічного забезпечення та адаптації технологій для специфічних потреб. Враховуючи виклики, цифрові технології можуть стати

потужним інструментом у створенні інклюзивних освітніх середовищ для здобувачів освіти з особливими потребами.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці ефективних, адаптованих до умов інклюзивного навчання цифрових наративів, які сприятимуть соціалізації здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, та створенні методичних рекомендацій для їхнього застосування в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Чекан О. Роль цифровізації у підтримці інклюзивної освіти дітей дошкільного віку з аутичними порушеннями в Україні. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2024. №3. С. 48–54. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-3-8>
2. Семеніхіна О., Друшляк М. Типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору. *Фізико-математична освіта*. 2022. № 35(3). С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2022-035-3-009>
3. Давиденко Г. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація: монографія. Вінниця, 2023. 240 с. DOI: <https://doi.org/10.58521/978-617-552-348-3-2023-236>
4. Косенко Ю., Супрун М., Боряк О., Король О. Цифрові технології як інструмент формування абстрактних понять в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. № 5. С. 42–61. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4415>
5. Фамілярська Л. Л. Цифрові технології для розбудови інклюзивного освітнього середовища. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2023. № 15. С. 151–162. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.1512>

6. Хренова. В., Кас'яненко О., Стоколос-Ворончук О. Вплив інклюзивного навчання на соціально-емоційний розвиток дітей з порушенням мовлення та їх інтеграцію в суспільство. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.01.29.02>
7. Юдько А., Білецька С., Ковтун, А. Створення інклюзивного простору в медіаосвіті: нові підходи до інформаційної грамотності. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13965213>
8. Пісняк В. Застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх учителів початкової школи до формування трудових компетентностей учнів з обмеженими можливостями здоров'я. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2023. Т. 94. №2. С. 38–53. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v94i2.5031>
9. Касьянова О., Кравець Л., Бойко О. Віртуальна взаємодія в інклюзивному освітньому середовищі. *Академічні візії*. 2024. № 35. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1350> (дата звернення: 05.12.2024).
10. Yuhan N. Violence in youth environment as a socio-psychological phenomenon (based on german-language dramaturgy of the 2010S). Publishing House «Baltija Publishing», 2023. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-364-4-23>
11. Петренко Л. М., Кучерявий О. Г., Лавріненко О. А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства: монографія. Київ, 2024. 246 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742808/>

12. Гурська В., Михайленко С., Карташова З., Кушевська Н., Заверуха Ю. Методи оцінювання для освіти ХХІ століття: вимірювання того, що має значення. *Освіта майбутнього*. 2024. № 4(4). С. 4–17. DOI <https://doi.org/10.57125/FED.2024.12.25.01>

13. Акімова О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивному освітньому просторі. *Наукові записки*. 2023. № 2. С. 97–103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3605.23.2.13>

14. Grygus I, Nagorna O, Nogas A., Zukow W. Anthropological providing educational services to children with special educational needs. *Journal of Human Sport and Exercise*. 2019. Vol. 14. № 4. P. 852–866. DOI: <https://doi.org/10.14198/jhse.2019.14.Proc4.48>

15. Momot O., Diachenko-Bohun M., Hrytsai N., Grygus I., Stankiewicz B., Skaliy A., Hagner-Derengowska M., Napierala M., Muskieta R., Ostrowska M., Zukow W. Creation of a Healthcare Environment at a Higher Educational Institution. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol. 20. № 2. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.21383>.